

ԱՅ ՈՃ ԴԺԿՑՆ (ՀՊՀԱԽԾ)

ተጀኑ ሂዕስ የሚና ለውጭ ተጀመሪያ መልእክት ተከለ

ቍናማይ ከፋል

አብ’ዎ. ስመን’ዎ. በካዳማ ይግና ለውጭ ተጠፊለ መልካክ ተኩስ እብ መርበብ ካበደታ
በተደረገዎን ከልዓል ምስማዕ እዘዚ ዘከርና እኔ እንተ ጥና፡ ለም ይግና ለውጭ ተጠፊለ
መልካክ ተኩስ በቦናል እቶ ተሰራተኞን (አግእዝያን) በእለታዊ (ብጽር) ከልዓል ግን፡ እዘዚ
ዘመዝኑ፡፡

እቶ ታስፋኑን (አግኗዘምን) እብ በተለፈ ስሙኑ፡ ከብ ምንታይ ከም ተከሏል ነረፍላጥ፡ ለም
ቁጥር ስወሻ ተጋዳለ መልካክ ተኩሉ እልዕሉ ተደርጋ በቅርቡ ተከሏነ ቅልት ጽምድ ማውጣት
አዘዋ ተስፋኑን ስለ ተስፋኑ፡ እብ’ዚ ዓዲኑ እስከ ከደግም እይመረዳኑ፡ እቶ ታስፋኑን
በብጀዋኑ ተብሎ በተከሏል በምኑና፡ መልሰ ከብ ምሬ፡ ዘመኑ፡ “ሁሆኔ ተስፋኑን” በተብሎ
እርእስት፡ ተሸኑ ፈዴማ ተጋዳለ መልካክ ተኩሉ በወገኑይ በተኩታቸል ክስብር’የ
መርዳ፡

መጽሐፍ፡

እኔ ገዢዎችን የደረሰ አባር ክጥነልና፡ እኔ ከም አቅራቢ ጉለኝትኩም ከም አጋብቤ፡ አጋብቤ፡ ክብ’ታ ፕሮና መልአከ ተኩል ቤተውልደን ዓይ (ዓይ ገልፅን ዓንበሳ) ነፋልና ከሳብ እታ ቤተውአለ መድቦር ልሳይ (ዶ-ብ እርትራን ለ-ዳንን) በካባር ክንዲግነ እስድመከም፡ እኔ’ቱ ገዢ፡ የሚ በተ-ሰጠ፡ የሚ መሳተኝ፡ የሚ አያኔዝኝ፡ የሚ መማህርች፡ የሚ የደረሰ ቁልሰ በጽሑፍ ከላልየኩም’ያ፡

ቀናጥኬ ከፋል

መልካከ ቅኑስ ከብ አሁን ከብር አቶ ቅኑስ ማህተ: ከብ አዲስ ከብርቱ ወይዘዴ የምናኛ ግድ በ1949 አብ ዓዲ ጥናምን ወረዳ ዓንሰሳ ተወለደኝ፡ ከብር አቶ ቅኑስ ማህተ ኮርና-ሂያማናት፡ ከብ ማይ-በት ጥና-በርሃን ነው-ለደኝ ካይኖም፡ ከብርቱ ወይዘዴ የምናኛ ግድ ከነፃባ ወልደሚካል ድጋግ ከብ "የኩ ከነፃባ" ተገኘለም ነገዕው-ዕ ማይ-በት ነው-ለደኝ፡ ዓንጻ'ው-ን ዓሉ ዓዲ ጥናምን'የን፡

አብተትና ንመልእከት ተኩለ ከበር እቶ ማህተ ካርድናማጥቻት ስምንት ቁልጋጥናም፡፡ በኋላ እና አውዳቸው፡ ክልተ እዋልኝ፡ ሆኖም ወደም በረንበራ ከወልዲ ይጠየላ፡፡ ጉተረፈ ይቀም ይጠየላ፡፡ እቶ ነማርያም፡ እቶ ተኩለ (አብቴትና ንመልእከት)፡ እቶ ልቦት፡ እቶ ለረቅ¹ ይጠየላ፡፡ እዋልኝ ይቀም ይጠየላ፡፡ ወይዘሮ አምስትና ወይዘሮ እትመትና ይጠየላ፡፡

እብ ኮርክሩ ደንብ ቀበ እ.ልኝ ክንበጽሁ እና’ምበር፡ ክበር እና ተከለ ማጋገኘ ክበርቱ ወይዘዴ ግምትን
ውን ዓለመት ቁልጥርም ወለደም፡ በአዲኔ አስተዋጥ መልካክ ትሽጣት እያም፡ አረጋዥት አዋል፡
ቁመጥ እውቅታ፡

አዲስ ንዑስልኩና ተኩለ ወይዘኝ ግምት የደንብ ታዕሳኑን አንድ ዘመና ስለ አገርና፡ ወረዳት ዘማሪ፡ ነገሮች የሰጠውን ደንብ እና እምበር፡ እኩ ተ-ለ አገርኩል ፈጥረኩን፡ አብዛኛው ውስጥ ተስፋነት፡ እኩ’ቱ ተደ መጀመርያ ቅዱስን አተወልደት በኩራ ዘላን "አረጋጥ-ወይኝ" አብል ስም አውጽኑናና፡ ዘጻኩራ ዘላን "አረጋጥ-ወይኝ" አብል ስም ምግባኑ፡ በፊጣም አገበርኩ’ዋና ነይሩ፡ አረጋጥ-ወይኝ ልክ ከም አረጋጥ ተደ ወይኝ ታክክታጥኖለን ምንም-ተን ምምግለሰኑ ነይሩ፡ አውጥ ወይኝ አብል ከም ወይኝ ትኩጥጥኖለን’ዋና ነይሩ አልማዝ፡

"በተመኑ አተገኘበት በልስክ ይደግኞል" ከም አብዛኛ፡ ወይዘኝ ግምት ነት ዘላን ታዕሳኑን አስተዳደር ሰድመ አከራን፡ እኩ ያቀን ከይደግኝ ምስክር እኩ አይተርፍ እንተ ነበደ፡ እነን ለማም ወረጃ ስበደት፡ የን እኩ እምነትን የኩረት ፈጥረኩን ፈጥረኩን አብዛኛው ከሆነን’የን በተሰሩ አድቦም ነይሩ፡ ዓቢታዊ ሰድል ጉዢ ያማ፡ ከልከይት ጉል ወለደን፡ አስከላ አብል ስም ያማ አውጽኑናና፡ በካፋ ዓቢታዊ መደረጋዣ አስከላ፡

ወይዘኝ ግምት ለፈጸመ ወለደ፡ እንተ ከይጠለን ያማ ወደ ከረሻበት ከምኑም ዓይ ባድን’ዋና፡ የለውን የምን ያማ አያያዝረጋኑ፡ እኩም ያማ ገንዘበ ወጪ ጉል ወለኩን፡ እኩ አለመንኩ ፈጥረኩን አብዛኛው ስለ ከሆነን ያማ "ርግእት" አብል ስም አውጽኑናና፡ "ርግእት" ከበላ ከለዋ፡ ምናልባት አዋልኝ ምውለድ፡ ይኢከሉኝ ማለትን ከመስል ይኩስኩ ይኩውን፡ ወይዘኝ ግምት የን "ርግእት" ከበላ ከለዋ፡ "ቆነ/ሸን" ማለትን’ዋና ነይሩ፡

እኩ’ቱ ዓይ ቅዱስ መዓልቲ፡ ወይዘኝ ግምት ነዚ "ርግእት" እኩበል መጽወቂት ስም ሲሆን’የን ዓይ ከሆነን ቁርቡን፡ ከበር እኩት ነበደን ነቶ "ርግእት" እኩበል ስም ገዢዎም ነቶ ስጋን "ጽርሃ-አርሃም" አሉም አጠሚችም፡ እንተኩነ የን እኩ "ጽርሃ-አርሃም" እኩበል ዓይ ከሆን መጽወቂት ስም፡ ከበ መካከለም በተ ከርስትኩን (ቆኩ ያገብ-ሰላም) ማርሃም-ጽርሃን ገጻቀም አይውጠትን፡ ተረሰኑ ተረኑ፡

እኩ ለድራ በተ እንዲ አየይ ተኩለ ማህተ ካይ ከበት አከተለበትን አገር-ርግእት፡ እኩ እኩ ንንስኩድ-ስክድም አርእዋ ዓይ ምት-በባዕ ማህረ’ዋ፡፡ ወይዘኝ ግምት ለለስተ አዋልኝ እኩን አከተለሁን ወለደን፡፡ ወደ ከይወለድኩ አሉን ታፈጥረኩን አያማረጋኑ፡ ምስአት በተ ለበን ወ-ን፡ መታን ወደ ከይወለድኩ አሉን ከይተሸም፡ "እጅኩ አይተለበሁ!" እኩበል እየም አተባበዕውን ነይሮም፡ በፍሌደ ያማ እኩም ወረጃ ከዚኑ ለማም አመ-ኩን ከበር እኩ ማህተ አርእዋይምጥ፡ "ግምት ዘላይ፡ ወደ ከይወለድኩ አልከ አይተለበሁ፡ እኩምን’ዶ እንታይ ከመስል ዓቢታት አዋልኝ፡ በዘዴ ገዢዎ አገርና ወለድኩልና እየለውንን! እጅኩ ከልና በአኩ ስተተኩ እኩ! ይከር ከእ ላይሙኩ ከይ ገኩ አለ፡ አውጽኑ በስቃድ አተወልደዋም እኩ!": እኩበል’የም ምራል ሂደም አገርና ወለድኩን ነይሮም፡፡ በዓል-በተን ከበር እኩ ተኩለ ማህተ’ውን ከበ ዓይ አየኩም ከይቀል ምት-በባዕ’የም አገብኩለን ነይሮም፡፡

ንሕና ዓይ’ዔ ታርኩ ተኩታተል፡ ይኩ እኩ መልአት-መልአት እኩበልና ተረበጽና አለና እምበር፡ ለድራ በተ እንዲ አየይ ተኩለ ማህተ፡ እኩ እምነትም የኩረም ሸንኤም’የም ከለዋ፡፡ ነተን ወረጃ መስተው-ዓልት ወይዘኝ ግምት ቅኩ አገብኩለን አገበር፡ ከም’ቱ ዘላን አውጥ ወይኝ አብል ከሆነን አቅበር፡ ከምኑ እኩ ያቀን ከይደግኝ ጥራይ’ዋና የለውን ነይሩ፡ እኩ ወሃብን ከለኩን ለፈጸመ ፈጥረኩን እኩ ወለድኩን ወ-ን ተጠራ-ጠረን አይፈልግም’የን፡፡

በለ ንብረት! አብ ገዢ እንዳ ክበር አቶ ታኩሉ ማህተ ስምዕት ስዕስ እልላ ይጠኑል እሎ፡፡ ወይዘመ
ማምድ ወደ ወለደን ከኩና አለውን፡፡ ፖሮናን እኔ ወደ ፖሮናን ደሳ እና አረጋግጣና አለና እምበር፡
መልካት ይኩን ካልፎ፡፡ ክበር ሙሉ አሰጣጥና ገዢ የለን፡፡ እኩ ሙሉ ነጥል ወልደ አኩሩ
ምጥማች ለለ ከይተርና ገዢ፡፡ አብ ፊርማ እዋን አዲስ ከፍልጥ’ያ፡፡ ከምት ገዢና እንተናይነልና
እበታ፡፡ እንተ ከይከነ ከኩ ክበርና አይነው አኩን’ያ፡፡ በተወማለሁ ገዢ፡፡

ወይዘመ ማምድ ስዕስ ከለው ለለምንታይ እና ገዢና ምሁውኩ አለና? ከም ወያ አመራን አቶ ማህተ
ዘበልዋ፡፡ ገዢ ታኩና ደ’የን ከለዋ፡፡ እንተ መልካት ታኩሉ ደማ፡፡ ተርጻኬ ካልየ አብ ገዢና ከውለድ’ያ፡፡
ወይዘመ ማምድ እኩ፡ "ለምኑ ከዚህበትም፡ ይለየ ከተረክቡ፡ ማዳሪ ክስተካከለ ከረከመልከትም" ³ ከበላ
መንፈሳዊ እምነት ቅጥ አበለን ለለ ተቀባዩ፡፡ ከበ’ታ ገዢና ወለን አረጋግጣና እዋን ድማንኛ፡
ገዢምን ምስኩን ማዳሪ በተ ክርስተያን እንዳ ማርያም-ዶሞን ክበር ምስኩስኩ አያቂረን፡፡ እንሆ ደማ
ከምት ነጥመኩይ ወደ ወለደን፡፡ ለገዢ ምስኩያም ይጠኑ ክበላ ምሆን ደማ መረዳናለ፡፡ "ከበ’ዴ ከዚ መንፈሳዊ
ህያን እንታይ’ለ!"

ዕድል ፍደል ወይዘመ ማምድ’ከ ከው-አ’የ አፍጋቅል፡፡ ደስረ ለገዢ ምስኩን ምሆን እርባዕት
አውዳት አከታይ-ለን ወለደን፡፡ "እርባዕት ይኩ ከበላኩ?" ተብለ ተሆልው፡፡ "እው እርባዕት’የ ከበላኩ!
እንታይ ከነጋጌ አለዋ፡፡ ከም ምስኩያም ይጠኑ ክበላ ምሆን ፍደል ወለደና ገዢና መቆስ ተመስለ!"

አየ’ው እነዚ ወረጃ ለበደት! ገዢና አብ’ዴ ዓዲ ክበር እንዲቱ ተረጋ ምስኩን ቅልዕ ወለደን የዕብያን፡
ምቁጽርም ተደናገኘውን ከይከው-ን፡፡ መጀመርያ ለለስተ አዋል፡፡ በደስክራኩ ለገዢ ምስኩን፡፡ በደስክራ
የገዢ እርባዕት አውዳት፡፡ በጠቃላላ ምስኩን ምስኩናም’የ-ምና፡፡ አረጋግጣን አስተላ-ን ማግኘትን ክበር
ስኩን ቅልዕ ከነጋጌ አይጠኑን’ያ፡፡ ደር ዓበደት አዋል፡፡ እየን፡፡

ገዢና አዲ ከልተ አልኝ ምቁጽር ተሟኑና፡፡ ወይዘመ ማምድ ገንዘብና ደቀና ተታስኩት ወርኢ
አብርሃን ከይበላ አብ ከበደን የረጋግጣም፡፡ (8x9=72) ለበኩን ከልተን አዋርሃ፡፡ በኩልኩ አዘራርባ
ስኩን ዓመት (72/12=6) ምስኩን’ያ፡፡

ስኩን ዓመት ተረጋ ወን አይነትን፡፡ እኩ የኩና ወከኩ ደቀና ክበር ከው-ለድ እት-አብ’ዴ ከበላ እግዢ
ዘተኩሉ እንተ ወ-አዲ ከከልተ ዓመት (8x2=16) አብ ሙቅኩን በማስከበል ተተስከምናም’ከ? ለለ እኩን
ዓበደት አዋል ደቀና በግል አረጋግጣ፡፡ በርኩት፡፡ ማግኘት እኩን እምበር፡፡ (16+6=22) ለበኩን ከልተ
ዓመት መቆስ ቅልዕ ከይነ፡፡ ቅድመ አዋል ምው-ለድ መስኩበት ገዢ’ያ!

እዴ ገዢ’የ አዲ ክበ’ቱ ማስ ፍደል ወን ሙብረት-ለብኩ ቅንኩ ከተገኘበ፡፡ አብ ቅልዕ ምስኩያም፡፡ ምስኩ
ለድ-ሪ በት’የ ተካንሃዕት አኩናሙ ከልዕል፡፡ ወለድ ምስኩበት አብ ሙብረት-ለብኩ ከም ማስኩን
በረከብኩን አፈጻሚ ወም በዴ ምስኩናየት እዴ፡፡

ቆልዕ አብ ምስኩያም፡፡ ምስኩ ዓዲ’የ ከተተቻ” (It takes a village to raise a child) ከበላ ምስኩ
ገዢን፡፡ አይተመስለን፡፡ እዴ ምስኩ’ዴ በግብረ እንተ ለለኩና ደማ፡፡ ሙብረት-ለብኩ’የ አብ ሙብረት-
ለብኩ’የ ከያደ ዘንጀለሁ፡፡ ምስኩናየት እኩም ምስኩበት እና ከበላ ሙብረት-ለብኩ፡፡ እኩናይ’ደ አብ
ቆልዕ ምስኩያም አብ ንጉሴድ-ከዳም ከተገኘበ፡፡ ገዢበት ገዢበት’የ-ም ከይፈለጠ! እዴ ቅድሚ ሙብረት-
ለብኩ ገን፡፡ በእምነትን በተስፋን ተካንሃዕት’የ ደቀ ከዕበ፡፡ አብ ገዢ ሙብረት-ለብኩ ወለድ ምስኩበት

ከም ዕስነት ከቻናር ካለ፡ እብ ስብረት-ብብር ጥን ከም ሆኖ አጥላኝን ከም ዓይን እና ታቻለ፡፡ አጥላኝ ገዢያን ሂዋን ከፈጥሮም ካለ "ፍረድን ተግባራን፡ ገምድሬ ክሳ ምልክዋ"⁴ እሉ'የ
መጀቃዋጥ፡፡

እስከ ፊብ ወይዘር የምድ ገመሰብ፡ ማለ ዓቃለ ነገር፡ እኔሁ ወይዘር የምድ ስፋት ውጤት፡፡ ከም ቅድመን በደንብ የገለግለን፡፡ እኩ ስፋት ተጠኑበት ካለ ቁልጥ፡ ጥና ከይተውልድ ወደ ደቶ ጉል
እሉ ምስታት ለመሸጋ ሲለ ከይተኝ፡ ማለ ከይሰጣኝ ቁጥብ ጥንቅም እንተበልኝ ዓቢቁ፡፡

"መዓልታን ከልቦን ከይቀበካየም ይመሩ፡" እኔሁ ትኩጥት ወርሱ እናሉ ወይዘር የምድ እዋን
አርብን በጽሕሩ፡ ወደ ወለደን ተግኘለ'የ ነው፡ መልካክ ትኩለ ደኩን አይከናልኝ? ተረጋ
አይገኘውን አጥባር ደረጃ ጥጥቃ አራዳት ተግኘለበት እርብኝ መዓልቱ እናሉ፡ እቶም ለደሆ
ዝጥምቀት'የም ነገባሽበት ካለው፡፡ እብ'ች ዓይ ጥምቀት መዓልቱ"ኩ ፊንቴክ ከተፍልጥ'ያ፡፡

ወይዘር የምድ ደረጃ ደረጃ ስጥንት ቁልጥ ወለደን፡ ከብዚ ስፋት ሙሉ ከብኢቶም "መልካክ" ነብል
ለም ከይመስማይልኝ እኩ ምስኩንያን እንታይ ከኩውን ይኩል? ነህ "መልካክ" ትብል ለም ገመሰብ
ከተከነን'የን ዓቃረን አለዋ?

በለ ስፋት ውጤት ከላል እይንበል! እነዚ ለባም ወረጃ ለበደቱ፡ ገኩልኝ ከቅቦን ለም'የን መጀመሪያ፡
"ተግባለ" ወይ "ተመለገን" ነብል ለም ከይመረዳን፡፡ እኩ በሆነቀውታ ወጪበያ "መልካክ" እኩብል
ለም'የን መጀመሪያ፡፡ እባት ነፍስን ደማ፡ እኩ ለም ማለ ለበደቱ፡ "በርሃን" ትብል ቁልጥ ወለጥም
"መልካክ-በርሃን" አሉም አጠማቃቄም፡፡ በርሃን ይኖረለም፡፡ "ለም ይመርሱ ተዋና የብርሃ" ነብልም
ከም'ዕ.'የ፡፡

ወይዘር የምድ ደስራ መልካክ ወደን ምዕስ በስፋት'ኩ ውጤት ከወሰኝ ደሞን ወይስ የእከለን'የን?
"ደስራ መልካክ-በርሃን እንታይ ከደግማ!" ትብል ትሆልው፡፡ ገወይዘር የምድ እኩ ዓይነት
አተከሳሽበኩ ቁጥብ እይተኝ፡፡ ነቅስ እርከቃቄን ሲለ ተከሰባ፡ እኩን ዓይደቱ ደቀን በግል አረጋገጫ
በርሃን ማስተኞች ደረጃ አካሬን ሲሆን ሲለ ተከናወ፡ መተክርጋች ትኩንን ጥል ከወልድ ከም ከምና
ፍለጥ'የ፡፡

እኔሁ ውጤት እብ ከመጀመሪያ ለመሸጋ እኩን ውጤት ከወሰኝ ደሞን፡፡ እብዚ ለቦን
ለሚፈጸሙት "ምንም" ነብል ለም አውጭናናል፡፡ ለብዚ መልካክ ውጤት ስካላል ቁጥብ ለኩብል፡፡

ከልኩ ከፍል እብ ከመጀመሪያ ለመሸጋ እኩን ውጤት

በርሃን ለኩብል

bokrila@gmail.com